برنجی سنه — نسخه ۹ | چهارشنبه | صحیفه ۳۳

بر نسخه‌سی بر غروشه‌در .

مرکزی ابوالسعود جاده‌سنده ۱۸ نومرولو دکاندر .
کوندریله‌جك اوراق معلم نامنه اورایه کوندرلمليدر .
پوسته اجرتی ویرلمه‌مش مکاتیب قبول اولنماز .

مجموعهٔ علمیه

بر نسخه‌سی بر غروشه‌در .

استانبول ایچون آیونه یازلماز . خارج ایچون بر سنه‌لك آیونه بدلی — پوسته اجرتیله برابر — یاریم عثمانلی لیراسیدر .

فی ۲۳ ربیع الال سنه ۱۳۰۵ ﴿ معارف نظارتنك رخصتیله هفته‌ده بر دفعه نشر اولنور ﴾ فی ۲۵ تشرین ثانی سنه ۱۳۰۳

کلمه‌لر فصیح اولمقله آنلردن تشکل ایدن کلام ، کلام فصیح اولمقله آنی تألیف ایدن متکلم فصیح اولمق لازم گلدیکندن « فصاحت » ك کلمه‌ده، کلامده، متکلمده آیری آیری تجلی ایتمسی لازم گلیور .

کلمه‌لرك فصاحتله اتصافی آنلردن تشکل ایدن کلامك ، کلامك فصاحتله اتصافی آنی تألیف ایدن متکلمك فصاحتله اتصافی مادام که ایجاب ایتمیور — کلمه‌ده، کلامده، متکلمده تجلی ایده‌جك فصاحتك بشقه بشقه شیلر اولمسی ضروری گورمیور . فصاحت بر لفظ ایکن تعدد جلوه‌گاه اعتباریله اوچ درلو معنایه دلالت ایتمش اولیور . بناءً علیه بونلرك هر برندن بشقه‌جه بحث اولمق اقتضا ایدییور .

کلمه‌ده فصاحت — « تنافر حروف » دن، « غرابت » دن، « قیاسه مخالفت » دن سالم بولنمسیله تحقق ایدر .

تنافر حروف — کلمه‌نك اثنای تلفظده لسانه ثقلت ویره‌جك بر حاله بولنمسیدر .

بونك مراتب مختلفه‌سی واردر . محل فصاحت عد اولنه بیله‌جك مرتبه‌سنی «ذوق» تعیین ایدر .

یرینی طوتمه‌جق بشقه کلمه بولنمامسندن استعمالی مجبوریت تحتنده اولان کلمه تنافر حروفی مشتمل اولسه بیله محل فصاحت عد اولنماز .

مثلا تنافر حروفی مشتمل بولندیغی ادعا ایدیلن « ایشسز — طاتسز » کلمه‌لرینه بدل « ایشی یوق — طادی یوق » ویا « طاتلی دگل » دینیله بیلیرسه ده — لسانمزی بیلنلرجه تصدیق اولنه‌جق وجه ایله — بوتعبیرلر هرزمان « ایشسز — طاتسز » کلمه‌لرینك یرینی طوتمه‌یه جغندن هیچ بریسنك استعمالندن مستغنی بولنمه‌یز .

بویله کلمه‌لر فصیح عد اولنمدیغی صورتده بونلری استعماله مجبور اولان بر آدمك فصاحتله ترکیه سویلمسی متعذر اولمش اولور . شو حاله کلمات غیر فصیحه قارشدرمقسزین تألیف کلام ایتمك هیچ برمزه میسر اولمامق لازم گلیر .

« ایشسز — طاتسز » کلمه‌لرندن فصاحت سلب ایدیلنجه « سویلشمشسکز » کبی تلفظده دها زیاده ثقلت حس اولنمق لازم گلن کلماتك فصیح عد اولنمسنه امکان قالماز . حال بوکه دوزگون ترکجه سویلر هیچ بر آدم « — سویلشمشسکز — دییه‌مم . » دیمز .

اوته‌دن « ایشسز » ی، « طاتسز » ی فصیح عد ایتمیلردن بریسی چیقوب‌ده « — سویلشمشسکز — دیمکه مجبورمیز ؟ — مکالمه — یاخود — محاوره ایتمشسکز . — دیه بیلیرز . » دیه‌جك اولورسه آکا « اوت، دیه بیلیرسکز ، فقط بو عباره‌گرده‌کی « ایتمشسکز » « ایشسز » دن، « طاتسز » دن آشاغی قالیور . « ایلمشسکز » دیسه‌کرده محذور مندفع اولماز . حال بوکه شو ایکی تعبیرك یرینی طوتمه‌جق بشقه برگلمه بولنه‌ماز . بوکا نه دیرسکز ؟ » دینیلیر .

کذلك تنافر حروفی مشتمل بولندیغی ادعا ایدیلن « خشخاش » لفظی فصیح عد اولندیغی صورتده فصاحتله ترکجه سویلمك مراقنده بولنان بر آدمك بو نام ایله معروف نباتدن عمری اولدقجه بحث ایتمامسی ایجاب ایدر . لسانمزده بشقه اسمی یوق که « خشخاش » یرینه آنی استعمال ایتسون !

تنافر حروف محتنده دقت اولنه‌جق شی بر معنایه دلالت ایده بیله‌جك بر قاچ کلمه‌دن تلفظی اك سهولتلی اولانی انتخاب خصوصیدر .

مع مافیه « بر معنایه دلالت ایده بیله‌جك کلمه‌لردن مرجح اولمیانی استعمال مطلقا فصاحتی اخلال ایدر . » دینیله‌من . مثلا « استعدادات » کلمه‌سی فصیح اولمقله برابر آنك مرادفی دیمك اولان « قابلیات » کلمه‌سی — تلفظی اسهل اولمق جهتیله — افصح عد اولنورسه‌ده « قابلیات » ه بدل « استعدادات » استعمال ایدن، دائرهٔ فصاحتدن چیقمش صایلماز . شو قدر وارکه افصحی ترك ایتمش اولور .

اما « متذلل — مفتقر » کلمه‌لری وار ایکن مثلا « متضعضع » کلمه‌سنی استعمال ایدن دائرهٔ فصاحتدن چیقمش صایلیر .

« متضعضع » یالکز تنافر حروف جهتیله دگل، غرابت جهتیله دخی فصیح عد اولنماز .

« افندیلر ! (*)

سایهٔ پادشاهیده طلبهٔ کرامنه اتحاق ایله مسعود اولدیغکز مکتب عالیه معلملك صفتیله داخل اولدق شرفنی احرازه لایق کورلدیکم ایچون متشکر اولدیغم کبی مفتخرده اولدیغم پدیدر .

نقصان اقتدارمی معترف بولندیغ حالده درعهده ایتدیکم وظیفه‌نك — جلهٔ یمنون ایده‌جك صورتده — حسن ایفاسنه چالیشه‌جغم . سزده، ویره بیله‌جکم درسلردن — بکن اولدیغی قدر — استفاده‌یه چالیشیرسه‌کز شکران و افتخارم تزاید ایده‌جکدر . مولی توفیق احسان بیورسون !

﴿ مقاله ﴾ (**)

بر مکتوبده « شمدی بیلدکلرمك ایچنده « بو سوز شو آدمك لساندن صادر اولدیغی ایچون عالیدر ! » یولنو استدلالات مقلدانه ایله الزام اولنه بیلیر آدم کورمیورم . هر کس سوزده معنی، معناده حقیقت، لطافت آرایور . آثار کوزل اولسونده شرقیه اولسون، غربیه اولسون، مقبول اهل ادراك اولور . » دیمش ایدم .

بوده بر سوزدر . بوندهده معنی واو معناده حقیقت، لطافت آرانه بیلیر . عجبا آرانسه بولنه بیلیرمی ؟

کورییورز که معنی وار، بورامی بدیهی . آرار آرامز معنایی بولدق

(*) مکتب حقوق شاهانه برنجی صنف طلبه‌سنه .

(**) طلبه‌نك لسان ترکی حقنده نظر دقتی جلب ایچون درسلرك خارجنده اولهرق ایراد اولنان بو مقاله‌نك بر قسمی « سعادت » غزته‌سنه درج ایدلش ایدی .

دیمك اولور . شمدی‌ده بونده حقیقت، لطافت اولوب اولدیغنی آرایه‌لم، باقه‌لم بوله‌یه‌له‌جکمیز :

برنجی درجده اوله‌رق معنی آرایشمز معنی اولیان پرده حقیقت، لطافت آرامق عبث اوله‌جغنی ایچوندر . اولا او آرایور، صکره نوبت تحری اوته‌کیره کلیر .

کوزل اولان آثارك — نوعیه منسوب اولورسه اولسون — مقبول اهل ادراك اوله‌جغی قضیه‌سی بر حقیقتدر . بر آدم ایچون بونك انکاری آنجق اهل ادراکدن اولمامق صورتیله ممکن اوله‌بیلیر . بویله بر امکانك اولاد وطندن هیچ برنده تجلی ایتدیکنی کورمك ایستمیز .

بو حقیقت بزه طوغری یولی کوسترر، اوده مؤثردن زیاده اثره باقوب — مناسب ایسه — آلدن استفاده‌یه چالشمقدر .

ینه او مکتوبده «آثار شرقیه‌یی تنقیحه همت، آثار غربیه‌یی انتخابه دقت ایتملیدر .» دیدکدن صکره «خارجدن آله‌جغمز شیلرك نه کبی شیلر اولمسی لازم کله‌جکنی نه‌دن بیلیه‌لم ؟ بز یتون جهانی ارشاده کافی اولان «الحکمة ضالة المؤمن اخذها اینما وجدها .» درس حکمتنی شمدی دکل، بیك بو قدر سنه اول آلمش برملتز .» کلمه‌لرینی یازمش ایدم .

اویله دکلیدر ؟ اویله اما اول امرده «حکمت» دیه‌لم شیئی کورنجه طابعیق اقتدارینی حائز بولنمه‌مز لازم کلیر .

بو لزوم (حیث) منظومه‌سنده :

نرده حکمت کورسه اهل هدا
آنی آلمق وظیفه‌در اما
فارق حکمت اولمق اول
صکره اخذ ایتمق آنی نه کوزل

کبی برقاچ بیت ایله کوسترلمشدر .

انسان طابعیدیکی شیئی آرایوب بوله‌ماز، تصادف قیلدن اوله‌رق برآره‌لق الته یکسه‌ده قدرینی بیله‌مز .

خارجده شی آرایوب بولمق شویله طورسون، وقتیله ارباب تمیز طرفندن آرانمش بولنمش‌ده بزه مال ایدلمش اولان شیلردن بیله بی‌خبر بولندیغمز اولیور!

مناسبتله خاطرمه کلدی : مثلا فرانسزجه (دیقته) کلمه‌سنك (سویلیوب یازدرمق) معناسنه اولدیغنی بیلیئمز همان یوق کیبدر . معلمکزه «افندیلره درسی نه یولده ویریورسکز؟» دیسه‌لر «دیقته ایدییورم!» دیر . سزه درسی نه یولده آلمقده اولدیغکزی صور سه‌لر «دیقته صورتیله !» جوابنی ویررسکز.

مابعدی وار

مستفیض

— ٢٥ —

(ژیله‌ر) دن :

بو ایمش طالعمك ایجابی
کونارم کچدی چالشمقله بتون :
بنی محو ایلیه جك کردابی
کوسترن شعله یه غرق اولمق ایچون .
کاشکی جهلمی حفظ ایتسه ایدم
او سلامتلی یوله کیتسه ایدم !

— ٢٦ —

ینه آلدن :

طوتاردی بشر حی کوکلده یر
محب فضیلت اولیدی بشر

— ٢٧ —

ینه آلدن :

کامرانلقدر امید ایلمه ناکامه کوره

— ٢٩ —

ینه آلدن :

انسانلرك اك جاهلی بندن دها مسعود !

— ٣٠ —

ینه آلدن :

عشرت والفته وقف ایلیه‌لم عمر مزی
مخبر موت دخی کلسه خبیر اولیه‌لم (*)

— ٣١ —

ینه آلدن :

فکر استقبال ایله لرزان اولش
بنجه هر ساعتده بر اولمکله بر! (**)

— ٣٢ —

(بوآلو) نك بر متطبب حقنده بر قطعه‌سی :

دیرسین که : «چاره جو اوله‌رق عم حاذقه
احسان صحت ایتدی سکا سن مریض ایکن.»
عمر مده باقدی بکا اول خسته قاتلی
برهان مدعیٔ بوکه صاغم هنوز بن !

— ٣٣ —

(وولتیر) نك بر تیاتروسندن :

هپ برز خلقتده ای صاحب اصالت ایتمه ناز
وار ایسه آنجق فضیلتدر مدار امتیاز

شو قطعه‌ده بو مالی مشعردر :

عموماً بنی آدمی عادلانه
مساوی یاراتمش خداوند مطلق
اصالت مدار تمیز دکلدر
مدار تمیز فضیلتدر آنجق

(*) ژیله‌رك بو سوزی یکی شهرلی عونی بکك :

اویله مست ایت بزی لی ساقیٔ روح افزاکیم
هوشیار اولمیه‌لم صبح قیامتده بیله

بیتنی آکبیرر . اوروپا ادبیاتی‌ده بویله سوزلر سویلیورلر !

(**) بوده :

(عشرت امروز بی اندیشهٔ فردا خوشست)

فکرینه موافقدر .

معلم ناجی

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ٧